№ 31 (דריטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

נאַציאָנאַל געזעלשאַפטלעך וואָכנבלאַט פאַר ביאַלע-פאָדל. און אומגעגנט.

אַבאָנאַמענטס-פרייז:
מאָנאַטלעך . . . . . 35 גראָשן
פערטל-יערלעך . . . . . 1.00 זל.
אין אויסלאַנד:
פערטל-יערלעך . . . . . 1 דאָלאַר
אַנאָנסן-פרייז:
פאַר אַ פעטיט-שורה אין טעקסט . 40 גראָשן
„ „ „ פאָרן טעקסט . 20 „
„ „ „ נאָכן טעקסט . 15 „
פאָרן אינהאַלט פון די אַנאָנסן און אָפענע בריוו איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטלעך.
די צייטונג טראָגט נישט קיין געשעפטס-כאַראַקטער און איז נישט אויסגערעכנט אויף פאַרדינסט.
אַדרעס פאַר בריוו און געלט-זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT"
Biała-Podl., Grabanowska 39.
Konto rozrach. № 1.
Skrz. poczt. 26.

Biała-Podlaska, dnia 4 września 1936 r.

ביאַלע-פאָדל., פרייטאָג פ' תבא תרצ"ו, 4 סעפטעמבער

ישראל ליווערא‏ַנט

אומגעריכט פאַר אַלע, אומגעריכט פאַר זיינע נאָענסטע, איז געווען די איבערראַשנדע ידיעה: ישראל ליווערא‏ַנט איז טויט!

• • •

ישראל ליווערא‏ַנט, האָט געטיילט דעם גורל פון אַ יידישן נאָך מלחמה ייִנגערמאַן. ע ר האָט פון שלאַכט פעלד דירעקט נישט געליטן, אָבער די מלחמה האָט אים דאָס לעבן זיינס שוין נאָך אַלס ייִנגל צעבראָכן אויף אייביק.

• • •

די פאַמיליע ליווערא‏ַנט ווערט אין די מלחמה-יאָרן היימלאָז: סאיז נישטאָ קיין מיטלען צום לעבן, צו עקזיסטירן. סקאָן דאָריבער נישט זיין קיין רייד וועגן אַ „תכלית" פאַרן 15-יאָריקן ישראל און – ער טיילט דעם גורל פון אַלע ייִנגעלייט אין זיינע יאָרן. זיי האָבן נישט קיין מעגלעכקייט צו דערשלאָגן זיך צום לעבנס-וועג. זיי בלייבן אינמיטן – נישט קיין פראָלעטאַריער, נישט קיין דיפלאָמירטע אינטעליגענץ, נישט קיין סוחרים; זיי בלייבן הענגען אַלס „לופט - מענטשן", זיי בלייבן – אָן אַ באָדן הינטער די פיס, זיי בלייבן ווי די מערסטע ייד. ייִנגעלייט.

* * *

די מלחמה ענדיקט זיך. צוריקכאַפן די פאַרלוירענע זעקס-זיבן יאָר קאָן מען שוין נישט און מען מוז גיין אויפן שאַבלאָנאָווען וועג פון אַלע יידן: בויען זיך אַן אייגן שטיקל היים – אַהיים אין גלות.

סנייען אָוועק עטלעכע יאָר, וועלכע זענען געווען די איינציקע יאָרן, ווען ישראל ליווערא‏ַנט האָט געהאַט אַן אייגענע היים. נישט לאַנג איז אים אָבער אויסגעקומען צו געניסן פון דעם „לוקסוס", וועלכער איז ביי אַלע אַנדערע דאָס נאַטירלעכסטע פון נאַטירלעכן – פון אַ היים, פון אַ פאַמיליע; ישראל ליווערא‏ַנט מוז צוליב פרנסה פאָרן פון דאַנען, פון דעם אָרט, וווּ אַ ייד האָט נישט קיין מעגלעכקייט צו עקזיסטירן: די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, די ציוניסטישע אָנפירנדע פּאַרטיי - אינסטאַנצן גיבן אים אַלס אויסדרוק פאַר זיינע לאַנגיאָריקע פאַרדינסטן – פאָרן ציוניזם, פאַר דער ביאַלער אָרגאַניזאַציע אַ מעגלעכקייט עולה צו זיין קיין ארץ-ישראל.

* * *

דאָס „גליק" – איז זיין אומגליק געווען! דער, וואָס האָט פון קינדווייז אָן קיין היים נישט געהאַט, האָט אויך אין ארץ - ישראל קיין „היים" נישט געפונען. אָפגעריסן פון זיין פאַמיליע, פון פרוי און קינד, נישט צוגעוווינט צו שווערע אַרבעט. קערפערלעך שוואַך, זענען געווען די סיבות, וועלכע האָבן אים נישט געלאָזט אַקלימאַטיזירן זיך דאָרט. ער האָט געליטן קערפערלעך און אויך גייסטיק, ער ווערט און בלייבט קראַנק.

ישראל ליווערא‏ַנט האָט כסדר געליטן, ער האָט זיך מיט אַלע מעגלעכע און אוממעגלעכע מיטלען געראַנגלט, כדי אין לאַנד צו בלייבן, אָבער אומזיסט — ער האָט אַ פולשטענדיק צוזאַמענגעבראָכענער אַ „שברי כלי" געמוזט ארץ ישראל פאַרלאָזן און צוריקקומען אין דעם לאַנד, וועלכעס איז טאָר אים קיין „היימלאַנד" נישט געווען.

* * *

די לעצטנס דורכגעמאַכטע קור אין נאַלענטשעוו, די סמנים פון בעסערונג האָבן אונז — די חברים זיינע — געפרייט. האָבן אונז געגעבן האָפנונג, דאָס קירצלעך וועט ער אַ פולשטענדיק געזונטער זיין, אָבער אילוזאָרישע זענען זיי געווען.

אומגעריכט פאַר אַלעמען, איז געקומען דער טויט און אַ סוף געמאַכט צו אַ יונג 37-יאָריק לעבן פון אַ מאַן צו אַ פרוי, פון אַ פאָטער צו אַ קינד, אַ זון פון אַ מאַטער, אַ ברודער פון ברידער און שוועסטער, אַ חבר פון חברים, אַ פריינט פון פריינט, אַ ציוני פון ציונים.

* * *

זיין ציוניסטישער סטאַזש איז אַ 20-יאָריקער. אין אַלע קאָמיטעס אויסגעוועהן, פאַרשידענע ציוניסטישע אַרבעטן אויסגעפירט אומצטום ט ע ט י ק געווען. ביי אַ נ ד ע ר ע פעלקער נעמט מען שוין באַלד עמעריטור, אָדער ווצניקסטנס אַ גוטן פאָסטן פאַר אַזאַ אַרבעט, ביי אַנדערע, נישט ביי – יידן. ביי יידן, ביי אים, איז עס אַ גליק געווען, דאָס לאָזן אים צו 35 יאָר „איבערשיכטן" זיך אין ארץ-ישראל, דאָס „גליק" איז אים געגעבן געוואָרן אַלס פאַרדינסט פאַר זיין ציוניסטישער טעטיקייט, פאַר זיין געזעלשאַפטלעכע אַרבעט.

• • •

ווען ישראל ליווערא‏ַנטן אַלס חבר אין דער אָרגאַניזאַציע, אַלס חבר אין דער געזעלשאַפטלעכער אַרבעט, אַלס חבר אין פּערזענלעכער פריינטשאַפט, וועט גענוג זיין צו זאָגן: ער איז נישט געווען ענגהערציק, ער האָט נישט געהאַט קיין אַמביציעס אויסצופירן אויף זיינס, די צווי מעלות זיינע האָבן דערמעגלעכט מיט אים זיך גוט איינצולעבן, מיט אים זיך צו באַפריינדן, מיט אים זיך צו פאַרבינדן.

• • •

שווער איז עס פאַר אַ חבר פון 15 יעריקער געזעלשאַפטלעכער צוזאַמענאַרבעט, פון אַזויפיל יאָריקער פריוואַטער באַפריינדונג און איינלעבונג, צו טרייסטן די נאָענסטע זיינע און צו זאָגן זיי:

זייט געטרייסט!

שווער איז איינצולעבן זיך מיטן געדאַנק, דאָס ישראל ליווערא‏ַנט איז טויט און צו זאָגן אין נאָמען פון אַלע זיינע חברים און פריינד ווי אויך אין אייגענעם נאָמען: **ישראל! זאָל דיר די ערד גרינג זיין!**

חיים מיאַדעק.

משתתפים אנחנו בצערו העמוק של חברנו
הר' **זלמן ליווערא‏ַנט** במות עליו בנו חברנו לדעה
ישראל נ"ע
שנקטף בדמי ימיו
בתחית ארצנו ימצא נחומים
הסתדרות הציונית בבילה דפודל.

אונזער השובן מיטאַרבעטער ה' זלמן ליווערא‏ַנט
אונזער האַרציקסטן מיטגעפיל
צוליבן פריצייטיקן טויט פון זיין זון
ישראל נ"ע
דער קאָמיטעט פון יידישן שפיטאָל
אין ביאַלע פאָדל.

מיין טיפסטן מיטגעפיל אין זייער גרויסן צער
דריק איך אויס די פאַמיליעס ליווערא‏ַנט
צוליבן טויט פון זייער מאַן, זון און ברודער
ישראל ליווערא‏ַנט נ"ע
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
יעקב גאָלדשטיין.

פאַמיליעס ליווערא‏ַנט!
נעמט אָן אויסדריקן פון טיפסטן מיטגעפיל
צו אייער גרויס אומגליק
פאַמיליע מיאַזעק

מיטגעפיל די פאַמיליעס ליווערא‏ַנט אין זייער צער
זעליג יאַקובאָווסקי.

דער פרוי און קינד ליווערא‏ַט צום טויט פון זייער ליבן
מאַן און פאָטער
מיטגעפיל אויסדריקן
יעקב פאַפע און פאַמיליע (מעזריטש).

אונזער ראַט - מיטגליד ה' זלמן ליווערא‏ַנט
צוליבן טויט פון זיין **זון**
דריקט אויס מיטגעפיל
ראַט, פאַרוואַלטונג און פערסאָנאַל
פון דער קאָאָפּ. פאָלקס-באַנק אין ביאַלע-פאָדל.

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל
ה' **זלמן ליווערא‏ַנט** צוליבן טויט פון זיין זון
ישראל נ"ע
פאַרוואַלטונג און ראַט
פון דער יידישער גמינע אין ביאַלע

אונזער טיפסטן מיטגעפיל
אונזער פריינט ה' זלמן ליווערא‏ַנט און פאַמיליע
צוליבן פריצייטיקן טויט פון זייער זון און ברודער
ישראל ליווערא‏ַנט נ"ע
ב. ווינאָגראַד און פאַמיליע.

מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל
ה' זלמן ליווערא‏ַנט צוליבן פריצייטיקן טויט
פון זיין זון **ישראל** נ"ע
זינה און פערל קאַשענמאַכער.

אונזער געאַכטעטן שפּיטאָל-אינטענדענט
ה' זלמן ליווערא‏ַנט און פאַמיליע צוליבן טויט
פון זיין זון **ישראל** נ"ע,
דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל
זייט געטרייסט אין אייער גרויסן צער
פערסאָנאַל פון יידישן שפיטאָל אין ביאַלע.

אונזער טיפסטן מיטגעפיל די פאַמיליעס ליווערא‏ַנט
צוליבן טויט פון זייער מאַן, זון, פאָטער און ברודער
ישראל נ"ע
אהרן ריבאַק און פאַמיליע.

אונזער טיפסטן מיטגעפיל דער פאַמיליע ליווערא‏ַנט
צוליבן טויט פון זייער **זון**
אברהם לעבענבערג און פרוי.

אונזער טיפסטן מיטגעפיל דער פאַמיליע ליווערא‏ַנט
צוליבן טויט פון זייער **זון**
חיה און שמואל אָרלאַנסקי.

מביעים אנחנו בזה את רגשי השתתפותנו באבלם הכבד
של משפחת ליווערא‏ַנט
לכות עליהם בעלה, בנו ואחיהם **ישראל** נ"ע
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
מתפללי תרשיש.

אונזער טיפסטן מיטגעפיל דער פאַמיליע ליווערא‏ַנט
צוליבן פריצייטיקן טויט פון זייער זון און ברודער
ישראל נ"ע
ברײַנטשע און שמואל ליבערמאַן.

אונזער גוטן פריינט ה' ליווערא‏ַנט
צו זיין אומגליק – טיפסטע ביילייד אויסדרוקן
פאַמיליע ווייסמאַן (לאָמאַז)

אונזער טיפסטן מיטגעפיל די פאַמיליעס ליווערא‏ַנט
צוליבן פריצייטיקן טויט פון זייער **מאַן** און **זון**
מאַניע, משה.

דעם טיפסטן מיטגעפיל אונזער פעטער, קוזינע
און פאַמיליע, צוליבן פריצייטיקן טויט פון זייער
זון, מאַן און ברודער
ישראל נ"ע
נחמה און נתן ליווערא‏ַנט.

די פאַמיליעס ליווערא‏ַנט צו זייער גרויס אומגליק –
אויסדריקן פון טיפסטן מיטגעפיל
מ. האָפּער און פרוי.

אַלע נאַציאָנאַלע ייִדן שטימען פאַר דער

4 ציוניסטישער ליסטע 4

צו די זונטאָגדיקע קהלה-וואַלן

אויף דער יידישער גאַס פלאַקערט זיך איצט גוואַנדער אַ לײדנשאַפטלעכער קאַמף אַרום די וואַלן צו דער קהלה. פאַרשידענע פאַרטייען און פאַרטייעלעך, סתם גרופּעס אָן שום פּראָגראַם און אידעאָלאָגיע, פל'צרליי אומבאַרופענע עלעמענטן און אַלערליי אומפאַראַנטוואָרטלעכע פאַרשוינען — זענען איצט אַרויסגעקראָכן פון זייערע מויז-לעכער, אום כדי צו באַפרידיקן זייערע קליינלעכע כבוד-אַפּעטיטן און פּערזענלעכע אַמביציעס, אָדער גאָר צו ציען הנאה פון דער קלאַטשע, וואָס רופט זיך: יידיש פאָלק, יידישע מאַסן.

ווי ווייט צעשפּליטערט און צעבראָקלט מיר זענען, ווי גרויס עס איז ביי אונז דער פירוד הלבבות, ווי שרעקלעך עס איז אונזער מאָראַלישער חורבן, ווי מוראדיק עס איז דאָס יאָגעניש נאָך אַ בענקל צוליב אייגננוציקע צוועקן און פּוונות — זאָגט אַמבולטסטן עדות די איצטיקע וואַלן-זאַוויערוכע אין ביאַלע צו וועלכע עס גייען מיט באַזונדערע ליסטעס פאַרשידענע קצבים, פעל-הענדלער, בעקער-צעכן, שעדלעצער, גערער, פּולעווער, סאָקאָלאָווער חסידים, גמילות-חסד-מענטשן און נאָך פאַרשוינען, וואָס מיינען צו כאַפּן זיך אין דעם מוטנעם וואַסער, וואָס הייסט: קהלה.

* * *

אויך מיר ציונים געטריי אונזער אידעע, געטריי אונזער טראַדיציע גייען מיט צו די וואַלן צו דער איינציקער אויטאָנאָמער יידישער אינסטיטוציע ביי אונז — צו דער קהלה.

וואָס ווילן מיר ציונים אין דער קהלה? נאָכוואָס, פאַר-וואָס און צוליב וואָס קעמפן מיר אַזוי האַרטנעקיק פאַר אונזער וואַל-פּלאַטפאָרם?

מיר זאָגן עס אָפנהערציק, אָן שום דעמאַגאָגיע, שיין-רעדעריי: מיר, די נאָכפאָלגער און תלמידים פון גרויסן אומשטערבלעכן מנהיג און לערער ד"ר טעאָדאָר הערצל ז"ל, ווילן, שטרעבן צו פאַרווירקלעכן זיין לאָזונג פון: כבוש-הקהלות.

מיר שטרעבן נישט איינצונעמען די קהלות צוליב פּערזענלעכע צוועקן, מיר שטרעבן נישט צו באַפרידיקן אונזערע אַמביציעס אָדער קעשענע-אינטערעסן.

מיר שטרעבן צו דערהויבן די קהלה צו דער מדרגה, צו וועלכע **זי דאַרף און קאָן שטיין.**

מיר ווילן פירן אין דער קהלה אַ נאַציאָנאַלע יידישע פּאָליטיק.

מיר ווילן פירן אין דער קהלה אַזאַ טעטיקייט, וואָס זאָל צילן צו אַ פרייער, זעלבסטשטענדיקער באַפרידיקונג פון די ספּעציפישע נאַציאָנאַלע הצטרכותן אויף די געביטן פון: רעליגיע, קולטור און סאָציאַלע פאַרזאָרגונג. די קהלה דאַרף זיין דער רעגולאַטאָר פון אונזער געזעלשאַפטלעך יידיש לעבן, די אויסדריקן פון פאָלקס-ווילן.

מיר ווילן רייניקן די אַטמאָספער אין וועלכער די קהלה-טעטיקייט איז ביז איצט געפירט געוואָרן.

* * *

די קהלה-קאָמפּעטענץ איז לויט די ראַמען פון געזעץ שטאַרק אַרומגעשניטן, דאָך מיינען מיר, אַז אַפילו ביי די היינטיקע באַדינגונגען: קאָן, דאַרף און מוז פיל מער אויפגעטון ווערן. די קהלה דאַרף זיך אויסבויען צו אַ ווירקלעכן אָרגאַן פון דער יידישער נאַציאָנאַלער זעלבסט-פאַרוואַלטונג.

דעריבער: אַ חוץ דאָס באַפרידיקן ווי געהעריק די רעליגיעזע באַדערפנישן, דאַרף די קהלה-טעטיקייט אַרומנעמען אַלע צווייגן פון געזעלשאַפטלעכן לעבן. זי דאַרף דערהויבן דעם קולטור-ניוואָ פון די יידישע מאַסן, זי דאַרף זאָרגן פאַר די יידישע געזעלשאַפטלעך-קולטורעלע אינסטיטוציעס, מוז אין אַ ברייטן מאַסשטאַב דערמעגלעכן די עקזיסטענץ פון יידישן שפּיטאָל, מושב-זקנים און ווי ווייט מעגלעך שאַפן אַ קינדער-היים און אַ בית-יתומים.

* * *

צו די נאַציאָנאַלע נויטן פון דער יידישער באַפעלקערונג געהער אויך אין דער ערשטער רייע, די שטרעבונג אויפצובויען די יידישע נאַציאָנאַלע-היים אין ארץ-ישראל, וועלכע האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַלס איינציקע רעטונג פאַר די ברייטסטע יידישע מאַסן. די אויפגאַבע פון דער קהלה, דאַרף דעריבער זיין דאָס ערטיילן: מאָראַלישע, פּאָליטישע, און מאַטעריעלע שטיצע דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל בכלל, און די אומבאַמיטלטע עולים בפרט.

* * *

די ציונים האָבן באַקעמפט, באַקעמפן, און וועלן מיט אַלע כוחות באַקעמפן די שיטה פון פּראָטעקציאָניזם, וואָס האָט זיך אַריינגעכאַפּט אין דער קהלה. אַלע אונטערגעאָרדנטע אינסטיטוציעס, געזעלשאַפטן, באַאַמטע דאַרפן גלייכמעסיק און געוויסנהאַפט באַהאַנדלט ווערן. עס דאַרף קיינער פון זיי נישט באַפאָרצוגט ווערן צוליב פּערזענלעכע, אָדער פּאַרטייאישע סימפּאַטיעס.

אונזער לאָזונג איז: יושר, גערעכטיקייט און געוויסנהאַפטיקייט לגבי אַלע באַדערפנישן פון די פאָלקס-מאַסן אָן אונטערשיד פון קלאַס, שטאַנדפּונקט און ריכטונג.

ברידער יידן! אויב איר האָט פאַרשטענדעניש דערפאַר, אַז די אַלע פּאָסטולאַטן זאָלן אַדורכגעפירט ווערן. שטימט אַלע ווי איין מאַן אויף דער „ציוניסטישער ליסטע", אויף וועלכע <u>עס פיגורירן נישט</u> קיין: כבוד-זוכער, בענקל-כאַפּער. קיין פּערזאָנען וועלכע זוכן אייגננוציקע קעשענע-אינטערעסן. קיין אומפאַראַנטוואָרטלעכע שטיבל- אין קצבים-פאַרשוינען, **נאָר ערלעכע, אויסגעפּרוּווטע, איבערגעגעבענע, פאַראַנטוואָרטלעכע, דיסציפּלינירטע און באַוווּסטע כלל-טוער,** כלל-טוער פון דעם אַרט ווי: חבר יעקב אהרן ראָזענבוים, פּרעזעס פון קהלה ראַט; לייב מיגדאַל, לאַנג-יאָריקער „מזרחי"-עסקן און מורשה פון קרן-קימת-לישראל; דוד קאַנטאָר, פילי־אָריקער איבערגעגעבענער געטרייער ציוניסטישער טוער און אַנדערע ערלעכע עסקנים.

* * *

געדענקט! אַז נאָר די „ציוניסטישע ליסטע", ליסטע № 4 קעמפט פאַר אַ שענערן, ליכטיקערן און בעסערן מאָרגן פאַר די יידישע מאַסן.

ווילסטו! אַז די ביאַלער קהלה זאָל מאַכן אַ שולע פאַר אונזערע קינדער? שטים פאַר דער ליסטע № 4.

ווילסטו! אַז אונזער נייער דור זאָל פאַרפרעמדט ווערן פון אונז, זאָל נישט וויסן וואָס הייסט ייד און יידישקייט? שטים אויף די קעגנערישע ליסטעס.

ווילסטו! אַז די קהלה זאָל אין זינען האָבן די אינטערעסן פון די ברייטסטע מאַסן, שטים פאַר № 4.

ווילסטו אָבער! אַז די קהלה זאָל דינען בלויז עטלעכע צענדליק מענטשן, שטים אויף די קעגנערישע ליסטעס.

ווילסטו! אַז די קהלה זאָל אויך מיטהעלפן צום אויפבוי פון ארץ-ישראל, שטים פאַר דער ליסטע № 4.

ווילסטו אָבער! אַז די קהלה זאָל ווערן אַ נעסט פון שנאת-ציון, שטים אויף די קעגנערישע ליסטעס.

ווילסטו זיך נישט לאָזן פאַרטושן דיין מח מיט פאַרשידענע מקוה- און רב-איינרעדענישן, וועלכע דאַרפן בלויז דינען פאַר אייגננוציקע אינטערעסן פון עטלעכע אומפאַראַנטוואָרטלעכע יחידים, אומבאַרופענע כלל-טוער און אייגענע קעשענע פאַרזאָרגער, דאַן מוזטו שטימען נאָר פאַר דער נאַציאָנאַלער ליסטע, פאַר די ליסטע פון ערלעכע כלל-טוער, פאַר דער ליסטע № 4.

האָטס רחמנות, שענקט אַ „פּאָדפּיס"

(רעפלעקסן וועגן די קהלה-וואַלן)

יש זריז ונשכר, יש זריז ונפסד.

ביי אונז איז געווען גילטיק די ערשטע פאָרמולע. די „ליסטע-מאַכערס", וואָס האָבן זיך מקדים געווען און מקיים געווען „יכ"ל מראש חודש", זענען אַדורך בשלום און האָבן צונויפגעקליבן די נויטיקע צאָל חתימות. די אָבער, וואָס האָבן נישט געקאָנט דורכקומען וועגן די „ערטער" און געוואַרט אויף דער לעצטער שעה, האָבן זיך מתרשל געווען אין דער „מצוה וואַלן" האָבן געהאַט אַ שווערע „לייענען": ספּעלט פּשוט אויס מענטשן-מאַטעריאַל..

ביי אונז אין ביאַלע זענען דאָ אַן ערך פון 1.500 וואַל-באַרעכטיקטע צו דער יידישער גמינע. דאָס גאַנצע „מאַטעריאַל" קאָן מען נישט אין סלאָזט זיך נישט אויסנוצן. עס זענען דאָך דאָ „געוועזענע" פּרנסים און דאָזאָרעס, וואָס די געזעלשאַפט „דיסקוואַליפיצירט" זיי און די „ליכטע-מאַכערס" האָבן מורא צו רייקירן אַרויסצושטעלן זיי, כדי נישט צו ווערן קאָמפּראָמיטירט און נישט צו געבן קיין „שטאָף" די קעגנער ניי זער וואַל-אַטאַקע.

עס איז אויך דאָ אַ גרויסער פּראָצענט, וואָס האַלטן זיך נישט פאַר קיין „תלמידי-חכמים" און קענען נישט „חכמת-וכתב". זיי שטאַמען נאָך פון די אַלטע צייטן, ווען סאיז נישט געווען קיין צוואַנגס בילדונג.

סזענען אויך דאָ אַזעלכע „אומפּאַרטייאישע", וואָס זיי האַלטן זיך שטענדיק מן הצד, טראַכטנדיק: „ווי עס מאַכט זיך, לאָמיר נישט זיין אינמיטן". ס'איז גייט גענוג פאַר מיין פּרנסה, אַז כ'וועל פון מיר רעדן. זיי ווילן זיך נישט אַנגאַזשירן, וואָרים סאיז „לא אכשרא דרא".

סזענען דאָ אַ סך „אומצופרידענע", וואָס האַלטן, אַז מען האָט זיי געטון אַ גרויסע „עוולה", וואָס מהאָט זיי נישט געשטעלט אויפן ערשטן אָרט. און „אַלס פּראָטעסט" בויקאָטירן זיי אינגאַנצן די וואַלן.

אַזוי ערנאָך קאָן מען רעכענען, אַז אַן ערך 30 פּראָצענט וואַל-באַרעכטיקטע גייט לאיבוד. סאיז שוין „פאַרלעגענע סחורה", מקאָן שוין דערפון קיין נוצן נישט ציען. היינט האָבן מיר 7 ליסטעס און יעדע ליסטע „קאָנסומירט" אָפיציעל 80 פּערזאָן. מען דאַרף זיין פאַרזיכערט, „על כל צרה שלא תבא" מיט נאָך אונטערשריפטן. קיין חידוש נישט, וואָס עס איז געוואָרן אַזאַ מאַנגל אין „מענטשן-מאַטעריאַל".

גייט מען אַרום אין די הייזער און מען בעט זיך: יידן, האָטס רחמנות און שענקט מיר אַ „פּאָדפּיס". כלעבן, אַריינגעלעגט אַזוי פיל מי און מאַטער, און עס קאָן חלילה גייען „לטמין" צוליב אַ פּאָר „פּאָדפּיסן".

זיץ איך אין געוועלב ווי אויף הייסע קוילן, איך דאַרף היינט צאָלן אַ וועקסל, און קיין מזומן איז נישטאָ. פּלוצלינג עפנט זיך די טיר און סקומען אַריין צוויי קיין ע"ה „גרויסע" ג"ח יידן. וואָס? אַ פּעקל „אַוואַנטי"; „ספּאָרט"?

ניין! מיר ווילן אייך בעטן אַ „פּאָדפּיס" אויף אונזער ליסטע. —

— איך האָב שוין אונטערגעשריבן אַ צווייטע. פאַרוואָס האָט איר זיך מיישב געווען אַזוי שפּעט?

— סמאַכט נישט אויס, מען קאָן אונטערשרייבן צוויי ליסטעס. —

— איך האָב דאָך שוין אונטערגעשריבן אויך אַ דעקלעראַציע. איך קאַנדידיר דאָך אויף אַ ליסטע.

— סשאַדט נישט, סקאָן אַ קאַנדידאַט אויף איין ליסטע, אונטערשרייבן אַ צווייטע, און שטימען אויף אַ דריטע, טוט אַ גמילות-חסד שרייבט אונטער סאיז נישטאָ קיין צייט, געדענקט? ווי זאָגט די גמרא „אינש באינש פגע" — עס איז אָפּגעגעבענע זאַכן.

כזע, אַז עס האַלט שוין ביי „גרויסע גדולות" טראַכט איך זיך: סלוינט נישט איינצוּרייסן זיך מיט די מענטשן פון חסד, ובפרט אַז שטימען פאַר זיי וועל איך זיכער נישט, און איך בין מסכים. יענע ציען אַרויס פון בוזעם-טאַש אַ בויגן, ווייס פּאַפּיר וואָס איז שוואַרץ ווי קויל, פול מיט טינט-פלעקן און פּאָדפּיסן ווי די בערן.

מי ומי ההולכים? ווער איז דער ליסטע-פירער?

טאַקע דער זעלבער ייד, דער קאָמאַראָווקער סוחר פון בשר-קוויטש.

געוואַלט! שענקטס אַ „פּאָדפּיס"

—:—

צום קאַמף פאַר אַ נאַציאָנאַלער קהלה!

אויפרוף פון צענטראַל-קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן

יידן! ציוניסטן!

אין אַן אויסערסט-קריטישער, פיינפולער און טראַגישער צייט פאַרן פוילישן יידנטום קומען פאַר דעם 6-טן סעפטעמבער אויפן גאַנצן שטח פון דער מלוכה די וואַלן צו די יידישע קהלות, וועלכע דאַרפן זיין די אָרגאַנען פון אונזער נאַציאָנאַלער זעלבסט-פאַרוואַלטונג.

נעבן דער אומגעוווינלעכער עקאָנאָמישער נויט, וואָס וואַקסט זיך אַלץ ברייטער פאַנאַנדער צווישן די מאַסן פונם יידישן פאָלק, האָבן מיר זייט די לעצטע פאַר יאָר צו פאַרצייכענען אַ געוואַלדיקן אויפשטייג פון אַ כוואַליע פון בליענדער שנאה צו יידן. דער אַנטיסעמיטיזם באַגנוגנט זיך מער נישט מיטן ווירטשאַפטלעכן אויסראָטונגס-קאַמף קעגן אונז; ער וויל אונז איינגאַנצן פאַרניכטן, ער טרייסלט אויף די עלעמענטאַרע יסודות פון אונזער עקזיסטענץ, באַדראָט אַלץ שווערער אונזער פיזישע זיכערקייט, וויל אונז באַרויבן פון אונזער רעכט אויף לעבן.

פאַראַלעל צום אָנגריף פונם קעמפערישן אַנטיסעמיטיזם גייט פאָר אַ פּראָצעס פון וואַקסנדע באַגרענצונגען פון אונזער רעכטלעך-פאָליטישער פאָזיציע אין דער מלוכה. די קאָנסטיטוציאָנעלע ענדערונגען, וואָס זענען פאַראַיאָרן אַדורכגעפירט געוואָרן אין דער מלוכה, האָבן אונז אוממעגלעך געמאַכט פריי און אומגעשטערט אַרויסצושטעלן און צו וויילן אונזערע פאָרשטייער צום סיים און סענאַט, וועלכע זאָלן פון דער פאַרלאַמענט-טריבונע מוטיק, ווירדיק און קאָמפּראָמיסלאָז פאַרטיידיקן אונזערע בירגערלעכע און נאַציאָנאַלע רעכט.

אין די דאָזיקע באַדינגונגען שטייגט אומגעהויער נישט נאָר די באַדייטונג, נאָר אויך די פאַראַנטוואָרטונג פון דער יידישער קהלה אין באַצוג צו דער יידישער באַפעלקערונג. נעבן די פאַרשידנאַרטיקע אויפגאַבן פון נאַציאָנאַלער, רעליגיעזער, דערציערישער-קולטורעלער און סאָציאַל-ווירטשאַפטלעכער נאַטור, וועלכע די קהלה דאַרף דערפילן לגבי די יידישע מאַסן, באַקומט די קהלה אין די איצטיקע פאָליטישע פאַרהעלטנישן נייע פאָליטיש-רעפּרעזענטאַטיווע אויפגאַבן. די קהלה מוז איצט ווערן די ווירדיקע און פאַראַנטוואָרטלעכע רעפּרעזענטאַנץ פון יעדער אָרטיקער יידישער באַפעלקערונג כלפי חוץ, דער פאָליטישער אָרגאַן פון די יידישע מאַסן, דער אויסדרוק פון אונזערע פאָדערונגען און פּאָסטולאַטן אין באַצוג צו דער הערשנדער מאַכט.

די דאָזיקע נייע אויפגאַבן פון דער קהלה קאָנען נישט אָנפאַרטרויט ווערן די ביז איצטיקע בעלי-בתים פון דער מערהייט קהלות אין פוילן — פון דער „אַגודה" און אירע „אומפאַרטייאישע" פאַרבינדעטע, וועלכע האָבן מיט פינף יאָר צוריק באַקומען די שליטה איבער די קהלות מיט דער הילף פון אויסערלעכע פאַקטאָרן און טרויעריק-באַרימטן „פאַראַגראַף 20". די פאָליטישע ראָל פון דער „אַגודה", וואָס איז באַשטאַנען אין צעקלאַפּן און דעזאָווואירן יענעם טייל פון דער יידישער געזעלשאַפט, וואָס האָט געפירט דעם קאַמף פאַר די רעכט פון די יידישע מאַסן, און די טרויעריקע רעזולטאַטן פון דער דאָזיקער אַגודה'שער טעטיקייט — זענען שוין איצט קלאָר און באַקאַנט פאַרן גאַנצן יידנטום די פאָליטיק פון נאָכגיביקייט און רעזיגנאַציע, פון ליציטירן זיך „אין מינוס" אין אונזערע פאָדערונגען, פון אונטערטעניקייט און „מח-יפית" — האָבן נישט נאָר גאָרנישט געבראַכט די יידישע מאַסן, נישט נאָר נישט באַוויזן אָפּצוראַטעווען עפּעס, נאָר פאַרקערט: זי האָט דעמאָראַליזירט און אָפּגעשוואַכט פאָליטיש די יידישע מאַסן, און אָפּשוואַכנדיק זייער שטאַנדהאַפטיקייט און און ווער-קראַפט — אומדירעקט געפירט צו נייע גזירות, באַגרענצונגען, פאַרפאָלגונגען. אַפילו אויפן געביט פון רעליגיע האָט די „אַגודה" גאָרנישט באַוויזן צו פאַרטייטיקן און אָפּראַטעווען: דער אַטענטאַט אויף דער יידישער שחיטה איז אַדורכגעפירט געוואָרן דורכן זעלבן סיים, מיט וועלכן עס רעגירן די פאָליטישע פּראָטעקטאָרן פון דער „אַגודה".

יידן!

צי וועט איר אין אָנבליק פון דער געוואַלטיקער פאָליטישער קאָמפּראָמיטאַציע פון דער „אַגודה" אָנפאַרטרויען איר די פאַרטיידיקונג פון אונזערע רעכט וואָס עס ווערט איצט אין אַ גרויסע מאָס די אויפגאַבע פון דער קהלה? צי וועט איר דערלאָזן, אַז די, וועלכע האָבן אַזוי קלאָגנדיק פאַרפיילט אויף דער אַלגעמיין-פאָליטישער אַרענע — זאָלן אויפן זעלבן אופן פאַרטאַכליעווען אייערע לעבנס-אינטערעסן אויפן געביט פון די קהלות?

אין משך פון פינף יאָר, האָט די „אַגודה" געמושל'ט אין דער מערהייט קהלות — און וואָס זענען די רעזולטאַטן פון דער דאָזיקער ממשלה?

דער אויטאָריטעט פון דער קהלה איז אונטערגעגראָבן געוואָרן דורכן שטעלן אין איר שפּיץ יחידים, וועלכע באַזיצן נישט אין דער קלענסטער מאָס די נויטיקע געזעלשאַפטלעכע, מאָראַלישע און פערזענלעכע קוואַליפיקאַציעס — יחידים, וועלכע האָבן בלויז פאַרשאַפט חרפה דער יידישער געזעלשאַפט.

עס איז געפירט געוואָרן אַ ביישפּיללאָזע רויב-ווירטשאַפט אויפן חשבון פון קהל'שן גראָשן, איינגעפירט געוואָרן אַ סיסטעם פון פּראָטעקציע און מקרב זיין אַנשי-שלומנו און אַזוי-אַרום אַראָפּגעדריקט די אַרבעטס-פעיקייט פונם באַאַמטן-אַפּאַראַט, וואָס עס האָט פאַרמיאוסט און דעפּאָפּולאַריזירט די קהלה-אינסטיטוציע אין די אויגן פון דעם פאָרגעשריטענעם טייל פון דער יידישער געזעלשאַפט.

עס זענען פאַרנאַכלעסיקט, באַגרעניצט און פאַרקריפּלט געוואָרן די נאַציאָנאַלע, קולטור-דערציערישע און סאָציאַל-געזעלשאַפטלעכע פונקציעס פון דער קהלה. רעדוצירנדיק די טעטיקייט פון די קהלות כמעט אויסשליסלעך צו רעליגיעזע און ריטועלע פונקציעס — איז אויך אויף דעם געביט געפירט געוואָרן די טעטיקייט אַזוי, אַז זי זאָל זיין אַ שפּרינג-ברעט אויף צו באַפרידיקן די אַפּעטיטן און אַמביציעס פון באַזונדערע „הויפן".

יידן, וויילער!

פון אייך הענגט עס אָפּ, אַז די איצטיקע וואַלן צו די קהלות זאָלן פאַרוואַנדלט ווערן אין אַ שטרענגן יום-הדין פאַר די ביז-איצטיקע קהלה-מושלים פון דער „אַגודה" און אירע מיטהעלפער!

מיט אייערע שטימען קאָנט איר מאַכן אַ סוף צום כאַאָס, זעלבסטהערשערישקייט און קאָרופּציע, וואָס האָבן געהערשט אין דער מערהייט קהלות!

מיט אייערע כוחות קאָנט איר אויפהויבן די קהלה און אַרויספירן זי אויפן וועג פון געזונדקייט, פאַנאַנדערבוי און אויפבלי — אויפן וועג פון פאַרוואַנדלען זי אין אַן אָנהויב פון אונזער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע אין גלות!

איר קאָנט דאָס פאַרווירקלעכן, אויב איר וועט שטימען אויף די ליסטע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן, וועלכע גייט צו די איצטיקע וואַלן אונטער דער לאָזונג פון פירן אין די קהלות אַ נאַציאָנאַלע פּאָליטיק.

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין פוילן, וועלכע האָט זינט דעם אָנהויב פון פוילנס אומאָפּהענגיקייט געפירט אַ קאָמפּראָמיסלאָזן קאַמף פאַר די בירגערלעכע און נאַציאָנאַלע אינטערעסן פון פוילישן יידנטום, וועט אין די איצטיקע פאָליטישע פאַרהעלטנישן שטיין אויף דער וואַך פון די יידישע אינטערעסן, פאַרטייטיקנדיק זיי מיט דער הילף פון די קהלה-אָרגאַנען.

זעענדיק אין דער יידישער קהלה דעם אינסטרומענט פאַר דער באַפרידיקונג פון די ספּעציפישע נאַציאָנאַלע נויטן פון דער יידישער באַפעלקערונג אין זייער גאַנצן אומפאַנג, וועט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע זאָרגן פאַר דער גלייכמעסיקער דערפילונג פון די רעליגיעזע, קולטור-דערציערישע און סאָציאַל-ווירטשאַפטלעכע נויטן פון דער יידישער באַפעלקערונג.

אַרויסגייענדיק פון שטאַנדפּונקט, אַז דער אויפבוי פון דער יידישער נאַציאָנאַלער היים און די „עליה" קיין ארץ-ישראל זענען איצט געוואָרן דער לעבנסדראַנג און נאַציאָנאַלע שטרעבונג פון די יידישע מאַסן, וועט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע קעמפן פאַר דער אַקטיווער פאָליטישער, מאָראַלישער און פינאַנסיעלער מיטהילף פון דער קהלה פאַרן נאַציאָנאַלן אויפבוי-ווערק אין ארץ-ישראל.

די אויפריכטונג און פאַנאַנדערבוי פון דער יידישער קהלה און דאָס אויסבילדן זי צו אַ שטאַרקן אינסטרומענט פאַר דער באַפרידיקונג פון אונזערע נאַציאָנאַלע נויטן און אַלס געווער צום קאַמף פאַר אונזערע רעכט — פאָדערט אַנטשפּרעכנדע ענדערונגען אין דעם קהלה-געזעץ, וועלכע מיר האָבן געפאָדערט זייט אָנהויב פון פוילנס אומאָפּהענגיקייט דורך אונזערע פאָרשטייער אינם פוילישן פאַרלאַמענט.

יידן!

די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע גייט צו די וואַלן אונטער דער לאָזונג פון קאַמף פאַר אונזערע רעכט — כדי געזונט צו מאַכן און אויפצוהויבן די קהלות, כדי אויסצובילדן זיי אַלס צענטער פונם יידישן לעבן אין גלות, אַלס אינסטרומענט לטובת אונזער אויפבוי-אַרבעט אין ארץ-ישראל — אונטער דער ציוניסטישער פאָן!

שטימענדיק פאַר די קאַנדידאַטן פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן — זאָגט איר זיך אַרויס פאַר אַ נאַציאָנאַלער פּאָליטיק אין די קהלות, פאַר ארץ-ישראל, פאַרן ציוניזם.

וואַרשע, 30-טער אויגוסט 1936.

צענטראַל-קאָמיטעט
פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן.

ווער איז ראוי אָנצופירן מיט די יידישע קהלות?

4

מענטשן מיט ריינע הענט, מיט אַ ריין געוויסן, מיט אַ אומבאַפלעקטע פאַרגאַנגענהייט, נאָר זיי קאָנען און דאַרפן רעפּרעזענטירן די ביאַלער יידן.

ווילסטו אַזוי? טאָ שטים פאַר דער ליסטע —

ביאַלער יידן!

געדענק, אז די „ציוניסטישע ליסטע” — די ליסטע № 4, אנטהאלט קאנדידאטן, נאציא־נאלע יידן פוז אלע ציוניסטישע ריכטונגען ווי: צ״ס, מזרחי׳סטן, און רעוויזיאָניסטן.

געדענק! אַז נאָר פאַר דער ליסטע דאַרפסטו אַגיטירן און שטימען.

אונזערע קאַנדידאטן זענען:

1. קאַנטאָר דוד,
2. מיגדאַל לייב,
3. ראָזענבוים יעקב אהרן,
4. גאָלדשטיין ישראל,
5. קאָרנבלום יעקב,
6. קלאָרנינזיו ישראל,
7. אָרלאַנסקי שמואל,
8. גאָלדשטיין י. מ.,
9. מאָרגנשטערן משה,
10. גאָלדשמידט חיים,
11. אַגרעס יצחק,
12. ליוועראַנט נתן,
13. זוסמאַן שמואל,
14. שאָר יצחק,
15. קאַמלעט יונתן,
16. אַלטביר נטע,
17. ליבערמאַן שמואל,
18. לערנער אברהם,
19. צעלניקער ברוך,
20. ריבאַק אהרן,
21. גליקסבערג שלמה ברוך,
22. פייגנבוים אשר,
23. גראָבמאַן יצחק,
24. אייזנשטיין שמחה בונם,
25. קליגער הערש,
26. פינקלשטיין ישראל.

אין דער שפיץ פוז דער

ביאלער־קהלה

דארפן שטיין מענטשן:

ענערגישע,

טיכטיקע,

ערלעכע,

געוויסנ־

האפטע

אַזעלכע געפינען זיך נאָר

אויף דער ליסטע נומער

4

4

איינלאדונג.

די ליסטע 4 №

לאַדעט איין אַלע ביאַלער

וואל־

בארעכטיקטע

— אויף די —

פאָלקס־

מיטינגען

וועלכע קומען פאָר

מארגן, שבת

1 און 4 נ. מ.

אויפן הויף פון

ה׳ אגרעס

(איינגאַנג דורכן שול - הויף)

וויילער!

איידער דו גייסט אָפּגעבן דיין שטים, נעם אין קיאָסק פון ה׳ ריבאק און איז געשעפט פון ה׳ אַגרעס א № 4.

ידידי = בריוועלעך

ב"ה ועש"ק לסדר „למען תשכילו את כל אשר תעשון"

ידידיי!

גלייב מיר, אז כוואלט דיר ניט געשריבן וועגן די וואלן, סעקט זיך זשוט און [illegible] איבל מטפל צו זיין זיך מיט דעם ענין קהלה-וואלן, ווארים דער ענין עליה. דער ענין שחיטה און גלאט פרנסה-ענינים זענען פיל וויכטיקער ווי דער ענין קהלה-וואלן. איך מיין, אז אין חודש אלול, וואלט מען זיך גיכער באדארפן פארנעמען מיט אנדערע ענינים ובפרט די רעליגיעזע יידן. עפעס א קלייניקייט אלול „היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". האבן טאקע יידן אין די יארן, ווען סאיז נישט אזוי ענג געווען, ווען קיין שחיטה-פראגע האט נישט עקזיסטירט, ווען מען האט יידן נישט אזוי געררודפט ווי היינט ר"ל דעם חודש אלול פארבראכט אין תעניתים און תפילות, לערנען און תהילים זאגן, אויסגעמיטן מחלוקת. אדרבה מהאט געזוכט התקרבות אפילו מיטן גרעסטן שונא. באדייטן דאך די ראשי-תבות פון אלול „אני לדודי ודודי לי", אבער היינט בעונותנו הרבים: ווער, וואס, ווען? אלץ איז צוועקגעשטעלט אין א זייט, סאיז זמן בחירותנו, הימל און ערד און וואלן. אין די חסידים·, שטיבלעך, בתי-מדרשים, להבדיל אין די פאריינען, פארטייען' צעכן און גלאט אויפן מארק שטייען ריידלעך מענטשן, סקאכט און סודט ווי אין א קעסל און דאס איינציקע געשפרעך איז וואלן צו דער קהלה-הקדושה.

שטעל דיר פאר, אז אין ק"ק ביאלע קאנקורירן צווישן זיך אזש זיבן ליסטעס. איך ווייס נישט, וואס דער מספר באדייט: צי קענען די שבעה טובי העיר, צי איז עס כנגד „שבע מדות שמשמשות לפני כסא הכבוד, חכמה, צדק משפט, חסד, רחמים, אמת ושלום". ווייל אויך ביי די מערזאנען, וואס פיגורירן אויף די ערשטע ערטער געפונען זיך אזעלכע מדות און אפשר איז דער מספר כנגד „שבעה גנבים הן, הראשון שבגנבים גונב דעת הבריות וכו'. (מכילתא משפטים פ' י"ג). אדער גאר כנגד „שבעה דברים בגולם".

אז איך האב געפרעגט ביי מיינס א ידיד, וואס דער מספר באדייט, האט ער מיר געזאגט, אז דאס איז כנגד די זיבן נעמען, וואס דער יצר-הרע האט, ווייל לפי דעתו, שטעקט דער יצר-הרע מיט אלע זיינע זיבן נעמען אין די קאנדידאטן פון די 7 ליסטעס און רעדט זיי אן צו ווערן פרנסים. סקאן מעגליך זיין, זאגט מיר מיין פריינט, אז סאיז גאר כנגד „שבעה הבלים שאמר קהלת". נאר לפי עניות דעתי, דוכט מיר, אז דער מספר זיבן איז אקעגן די זיבן פרעה'ס מאגערע קי, ווארים אויך די זיבן ליסטעס זענען טרוקן און מאגער. עפעס געפינט מען נישט צווישן די אלע קאנדידאטן אויף די ערשטע פלעצער פון די זיבן ליסטעס פערזאנען מן המובחר. איבערהויפט, איז עס צו באמערקן ביי דער „אגודה" ליסטע און סאיז טאקע נישט צו פארשטיין, אז די „אגודה", וועלכע גייט צו די וואלן מיט דער רב-לאזונג, זאל שיקן אין דער קהלה אלס רב-ווילער אזעלכע, וואס זענען בכלל נישט קאמפעטענט אין אזא וויכטיקן ענין. ווארים דער גערער-שטיבל-קאנדידאט האט אזא ידיעה וועגן די קוואליפיקאציעס פון א רב, פונקט ווי — לאמיר זאגן — א זשאנדארם האט א ידיעה אין מקיואות. און נישט ער ווייסט נישט בלויז מאי דקאמר רב, נאר אפילו מאי דקאמרי רביצין — ווייסט ער אויך נישט. ער האט זיך אויסגעלערנט א פזמון מקוה, שוין יארן לאנג רייסט ער זיך און וויל דוקא ווערן פרנס אינם זכות, וואס ער וועט זיך באמיען, אז מזאל אויפבויען א נייע מקוה, כאטש ער איז ב"ה א טאטע פון א מנין קינדער קיין עין-הרע מיט דער אלטער מקוה אויך. איך בין דיר מבטיח, אז טראץ דעם, וואס ער מקוה'ט שוין אזוי פיל יארן, ווייסט ער אפילו נישט דעם טעם און די כוונות פון מקוה.

דער סאקאלאווער-שטיבל-קאנדידאט, קאן נישט זאגן, אז אים פעלט א נייע מקוה. ווייל ער טאקע האט געשטימט קעגן אריינציען עלעקטרי (ער האלט פון פינסטערניש), אין דער אלטער מקוה גייט ער טאקע מיט דער לאזונג רב. ווייסן דאך אבער אלע וועגן זיין באגריף אין ענין רבנות, אז ס'ה מיינט ער, אז מיט רבנים האנדלט מען אויף א יאריד פונקט, להבדיל, ווי מיט בהמות אדער פערד, מחליפט מיט רבנים „לעב זא לעב", נאכער גייט מען אין שענק אויף „ליטקיפ".

נאר אויב סאיז שוין בארעכטיקט, וואס זיי אליין האלטן זיך פאר פאסיק צו זיין פרנסים. ווי זאגט דער מדרש (ויקרא רבה פ' כה) „אם אין יודע לקרות ולשנות מה יעשה ויחיה, ילך ויתמנה פרנס על הצבור". וואס-זשע ווייל אין דער קהלה דער קאנדידאט פון פולאווער שטיבל? נישט דארט איז דא אמעריקאנער פעקלעך, נישט מגיט דארט טובה-זשירעס אויף בלאנקע וועקסלען און נישט מען באקומט דארט בחצי-חנם קיין קעסטלעך וייף...

נאר איך בין שוין מוחל דאס, וואס זיי אליין ווילן, נאר די וועלכע האבן אזעלכע קאנדידאטן געקליבן, קאן איך און נישט נאר איך, נאר אפילו די שטיבל-יידן נישט פארשטיין. איז דען מעגלעך, אז די זענען עס דער בחיר, די בעסטע און שענסטע אין די שטיבלעך?

ניין! אזוי שלעכט איז נאך נישט. סגעפינען זיך נאך אין די שטיבלעך 10 יידן, וועלכע זענען מער ראוי צו זיין פרנסים. דערפאר טאקע זענען א סך שטיבל-יידן אויפגערעגט אויף די פאליטיקער אין שטיבל, וועלכע האבן דורכגעפירט דאס צוזאמענשטעלן א ליסטע, וועלכע קאמפראמיטירט זיי. סמאכט דעם איינדרוק, אז קיין בעסערס פארמאגן זיי נישט צווישן זיך. פרעגן טאקע א סך פון זיי, פארוואס אזא ייד ווי ר' ישראל אלי' שאפירא איז פסול פאר א פרנס און מהאט אים געצוווגגען צוריקציען זיין הסכמה און דער „זשאנדאר", „לעב זא לעב" און דער „עסקן באמונה" ביי די אמעריקאנער פעקלעך די „וזורא", זיי זענען יא כשר וישר. די סיבה זאגט מען וואס נאך אזויפיל בארא[ט]ונגען און געהיימע אסיפות, איז ארויסגעקומען אזא „סאלאמאנדרא", אזא נארישע ליסטע איז, ווייל דא האבן אנגעפירט: שקר, צביעות און חנופה. א פאליטיק, וועלכע סהאבן געטריבן „שבת הגדול" און „קורץ פרייטאג".

האט טאקע רבי נחום סאקאלאוו ז"ל אמאל מסביר געווען, וואס אזעלכעס איז פאליטיק?! „שקר בא על החנופה והוליד ממנה ממזר", אז שקר און חנופה האבן זיך מתדבק געווען, האט קיין אנדער ליסטע נישט געקאנט ארויסקומען.

דער שקר איז באלט ניכר. האט דאך ר' יצחק פאר זיין אוועקפארן אפגעמאכט מיט זייך פארטרויאונגס-מענטש ר' נחום, אז זיין נאמען זאל פיגורירן נישט פריער ווי אויפן צענטן ארט און נאר בזה האופן, האט ער מסכים געווען און געטרויט ר' נחום'ן זיין אונטערשריפט. האבן אבער די פאליטיקער [illegible] ר' נחום'ן און [illegible] צו גנבת דעת, אוועקגעשטעלט ר' יצחקן אויפן ערשטן ארט.

גלויב מיר, ידידי, אז איך וואלט געהאט שאדן-פרייד פון דער קאמפראמיטאציע, וואס די אגודה-יידן ליידן דורך די פאליטיקער זייערע. טליעט אבער אין הארצן, טיף אין דער נשמה ביי מיר א פונק. א ניצוץ פון חסידות און האב סענטימענטן, אמת נישט פאר דער אגודה, וואס איז פול מיט פאליטיק, נאר פאר אנשי-שלומינו, פאר די אמתע ערלעכע חסידים, דערפאר טוט עס מיר אזוי וויי וי לאותה בושה, ווער סוענען די אנפירער.

אויב מגייט צו די וואלן מיט דער לאזונג: רב. באשר סאיז א חוצפה פון מורה-הוראה, וועלכער איז ס"ה געווען מיטן אלטן רב ז"ל עטלעכע דרייסיק יאר און דיין איז ער נישט מער ווי 23 יאר — צו קאנדידירן אויפן כסא הרבנות אין ביאלע; איז בנאמנות א פיל, פיל גרעסערע חוצפה פונם „זשאנדאר", פונם „לעב זא לעב" און פונם פולאווער „עסקן באמונה" צו וועלן זיין די ווייל[ע]ער פונם רב.

אויב שוין יא א רב, האט מען דאך, על כל פנים, באדארפן שיקן אין קהלה אזעלכע יידן, וואס זענען בדורנו די ר' נח'ס די ר' משה'ס, די כהנים אזעלכע, וואס זענען מוכשר צו אזא חשובן ענין, ווי אויפנעמען א רב. סיי - ווי וועלן די שטיבלעך-קאנדידאטן, מער ווי מיט דער רב-פראגע און עטאט זיך נישט פארנעמען. לאמיר זיך נישט נארן. דער שפיטאל גייט זיי א סך אן? די ארעמע מאסן, אינטערעסירן זיי? צי האט מען אמאל איינעם פון זיי געזעען גיין נאך לחם-עניי פארן בית-לחם? און בכלל האבן זיי דען א פראגראם? אז אפילו מיט דער רב-פראגע איז מען אויך נאר אויסן פריוואטע נגיעות. ווארים אויב סאיז נאר אמת, אז דער דיין קען קיין הוראה נישט, ווי וואלט זיך נישט געפונען איינער פון די חרדים, וואס זאל זיך אפזאגן פון עסן פלייש. מוז סט דאך, אז דער איינציקער משגיח און פאראנטווארטלעכער פארן כשרות פון פלייש איז נישט קיין אנדערער טאקע, ווי דער מורה-הוראה און אלע ב"ה עסן. איז עס נישט דער בעסטער באוויז, אז די גאנצע רב מעשה איז נאר א בלאף, פריוואטע נגיעה ליגט אין דעם. עס ברענגט נאר דאצו, אז גער שטעלט אוועק אנשטאט אזעלכן, וואס גייט עסן א קיכעלע ביים מלכות... א „זשאנדאר". אויב טאקע ממיינט באמת א רב און נישט א ביינדל, וואלט מען אויף דער ליסטע אנשטאט דעם „זשאנדאר" געשיקט ר' משה ישראל יצחקס. אנשטאט „לעב זא לעב" — ר' יענקל שיינע הירש'ס און אנשטאט די פילעווער „חורא", וואלט מען געשיקט ר' חיים נחום שאפירא און זאל מיר ר' לייזער הונדערט מאל מוחל זיין, אנשטאט אים, וואלט מען גיכער באדארפן שיקן ר' ישראל אלי' שאפירא. און אז פאליטיק דעצידירט, אז „יאספע מירל" פארשטייט, דאס די א.ג. באלקאנען (פירצוווער, מעזריטשער, לובלינער און שעדלעצער שטיבלעך) דארפן מוותר זיין לטובת דעם „זשאנדאר" און ר' ישראל אלי' מוז צוריקציען זיין קאנדידאטור, ווייל „יאספע מירל" האט מקבל געווען די תורה אין גערער שטיבל. מיין נישט חלילה, אז סאיז א גאנצע תורה, סאיז א געוועגלעך „שיימעלע" אן א ספעציעלע קדושה... וועט טאקע אט די ליסטע ציען אזוי פיל שטימען וויפיל זי איז ווערט. איך מיין, אז נישט קיין סך [ב]עלנים וועלן זיך געפונען אריינצופירן דעם „לעב זא לעב", דעם פולעווער „עסקן באמונה" און א „זשאנדאר" אין קהלה אריין.

סאיז אויך דא א אריגינעלע ליסטע ביי אונז. איך גלויב, אז אין קיין שום שטאט ווו סקומען איצט פאר קהלה-וואלן, איז אזא ליסטע נישט בנמצא. האסטו אמאל געהערט פון א קצבים-ליסטע? נאר דאס וואס איז אין ערגיץ נישטא, איז ביי אונז יא בנמצא. קעגן אזא ליסטע וואלטן די ארטאדאקסן גיכער באדארפן פראטעסטירן, ווארים ווי וועט זיין אין דעם פאל, אז די קצבישע ליסטע וועט נעמען 7 מאנדאטן און זיי וועלן באחערשן די גמינע, דער רב און די שוחטים וועלן דאך דאן זיין אונטערגעווארפן זיי, וואס פאר א פנים קאן דאן האבן די השגחה איבערן כשרות פון פלייש? נאר וועמענס עסק איז עס, אז א קצב וויל דוקא ווערן דאזאר, מהיכא תיתי, אז סאיז הפקר פיעטרישקע, זאל ער אויך זיין.

עס איז אויך דא א ליסטע פון די „סטשעלצעס". שרעק זיך נישט, דאס זענען יידן אן רעוואלווערן און שיסן נישט חלילה. סאיז נאר אזא צונאמען, וואס מען רופט די שעדלעצער חסידים. דוקא פשוטע יידן, נישט קיין פאליטיקער און האבן אלס קאנדידאט ארויסגעשטעלט דאס בעסטע, וואס זיי פארמאגן. און ווי איך מיין, האט די ליסטע סימפאטיע אין שטאט ווארים, די ערשטע קאנדידאטן זענען אי ארטאדאקסן, אי זיי ווייסן און פילן אין וואס דער קליין-באמיטלטער מענטש נויטיקט זיך און וועלן געוויס אפהיטן און פארטייטיקן אין גמינע זייערע אינטערעסן.

ערשט די האנטווערקער - ליסטע, לכתחילה בין איך זיכער געווען, אז די האנטווערקער וועלן דאסמאל איבערהויפט נישט גיין צו די וואלן. און אויב שוין יא, וועלן ביי זיי פיגורירן עטלעכע ליסטעס אזוי איז מען צווישן זיך צעריסן געווען. נאר דערוויסנדיק זיך, אז זייער הויפט- און אלגעמיינער-שונא, ווי זיי רופן אים, דער „גרויסער" קליינהענדלער קאנדידירט בכבודו ובעצמו, האט מען מיותר געווען אויף אלע עולה'ס אויף אלע פארדרוסן, וואס איינער אויפן צווייטן האט געהאט און סאיז געווארן שלום ושלוה ביי אלע. אלס קאנדידאטן, האבן זיי ארויסגעשטעלט זייערע בעסטע חברים, ווארים זיי ווייסן גאנץ גוט, „אז אם אין אני לי מי לי", אויב זיי וועלן זיך אליין נישט פארטייטיקן זייערע אינטערעסן אין גמינע, ווער וועט עס טון? אויב זיי וועלן צולאזן, אז די מערהייט זאלן האבן די „אגודה"-יידן צוזאמען מיט זייער רודף, וואס גייט כלומרשט אלס קליינהענדלער, וועט קיין סאציאלע-הילף נישט זיין, קיין שפיטאל, קיין מושב-זקנים, קיין געלט-שטיצעס, קיין מעדיצינישע הילף פאר דעם האנטווערקער, פאר דעם בעל-מלאכה. און טאקע לטובת די האנטווערקער און בעלי-מלאכות, האט מען שלום געמאכט און זיי האפן, אז קיין איינציקער פון זייערע חברים, קיין איינציקער בעל מלאכה, וואס האט נאר וואל-רעכט, וועט נישט פארפעלן אפצוגעבן זיין שטימע פאר זייער ליסטע נומער 6.

אויך די ליגע גייט צו די וואלן. אלס קאנדידאטן האבן זיי ארויסגעשטעלט די בעסטע חברים זייערע. כאטש וואס האבן זיי דארט צו טון? די רב-פראגע אינטערעסירט זיי אפילו נישט. וועמען אראפצונעמען פון די געשטעלטע עטאטן, מעג עס זיין אפילו א חבר, לויפן זיי אויך נישט, נאר פשוט לטובת הכלל. עפעס זענען זיי דאך די פיאנערן, די בויער פון ארץ-ישראל, ווערן דאך פון זיי צענדליקער אויסגעהרג'עט; זיי זעצן זיך מוסר-נפש פארן כלל-ישראל און טאקע א דאנק זיי, האבן דאך טויזנטער אפילו פון די, וועלכע האבן פאר ציון גארנישט געגעבן און נישט געטון, די מעגלעכקייט צו שיקן זייערע קינדער קיין ארץ-ישראל. אזוי זענען זיי שוין. און כל-זמן מאיז אין גלות, דארף מען ארבעטן דא, לטובת הכלל.

ערלעך, אן שום נגיעות אן פאליטישע כוונות, העכסטנס מיינט מען קק"ל און קרן-היסוד, א שולע א.א. וו. זייערע כחות ווייס איך נישט, נאר אויף סימפאטיע קאן די ליסטע רעכענען. דאס איז די איינציקע ליסטע, וואס מקאן נישט חושד זיין אין באהאלטענע כוונות, ווי אנדערע ליסטעס, און קיין פריוואטע אינטערעסן, האבן זיי אין גמינע געוויס נישט, זאגן זיי.

נו, האבן מיר אויך א קליינהענדלער-ליסטע, כאטש קיין קליינהענדלער איז בכלל אין ביאלע נישטא. דער קליינהענדלער איז שוין א בר-מנן א קימאלן פון 5 יאר, נאר דער סטעמפל, וועלכער איז 5 יאר געלעגן און געשימלט און יעמוד! „יעמוד! יעמוד חתן בראשית מורינו ר' „שבת הגדול", וועלכער האט ערשט נישט לאנג אויף זיין הן צדק מבטיח געווען, אז ער גייט נישט אין „בית-הכסא" אריין. דאס הייסט, ער וועט נישט קאנדידירן אויף פרנס. צווינגט אים אבער די שטאט, זאגט ער, אז ער מוז. האט ער זיך מתיר-נדר געווען און גייט יא, כאטש כבוד און בענקלעך האט ער פיינט בתכלית השנאה, והא ראי' ביי קיין שום פילאנטראפישע אינסטיטוציע זעט מען אים טאקע נישט. נאר אויב למשל, די שטאט וואלט אים געצווינגען, ער זאל שענקען א שטיקל צייט פארן בית-לחם, וואלט זי זיכער נישט געפועלט. נאר אין קהלה אריין, דארט ווו מקאן זיך אמאל אפרעכענען און אפמעסטן א „גוטן פריינט" פעטאט, ער זאל עס גוט פילן און אזעלכע „גוטע-פריינט", האט ער דוקא, נישט ווייניק און מדארף זיך אפרעכענען מיט זיי — האט טאקע די שטאט געפועלט. און אויב ער קאן נישט קאנדידירן אלס גמ"ח-קאנדידאט, ווייל דער „צע-קא-בע" האט עס פארבאטן, קאנדידירט ער — אלס קליינהענדלער. האט אבער זיין פלונית — כאטש פרויען האבן נישט קיין דעה ביי קהלה · וואלן — געזאגט איר דעה, אז: היה לא תהיה, ניין, דו גייסט נישט ביי מיר, אז זי ווייסט גארנישט, אז זי האט א מאן, אז האלבע נעכט זיצט מען אין גמ"ח ביי די קארטן, איצט ווידער א גמינע אנשיקעניש און אז א פלונית שפארט זיך איין, איז טאקע ביטער. האט דער קאנדידאט געפונען אן עצה און געשיקט א דעלעגאציע, מיטן „כהן · הגדול" אין דער שפיץ, כלומרשט אין נאמען פון דער שטאט און דער כהן האט געוואלט מפתה זיין די פלונית פונם קאנדידאט און האט געפועלט — א פייג. (א אשת חבר איז נישט אזוי לייכט מפתה צו זיין). טהאט נישט געפועלט קיין שום איינרעדעניש. נישט און נישט. איז דער קאנדידאט געפאלן אויף א המצאה און אונטערגעשיקט דער מאמען. דא האט שוין געווירקט, כבוד אם און די דערלויבניש איז געגעבן געווארן. אזוי איז ער נעבעך געצוווננען געווארן פון דער גאנצער שטאט צו קאנדידירן.

מילא, צי ער וועט נישס אריין, אדער יא, מעגלעך אז — יא. איז נישט קיין נפקא מניה. אז סקאנדידירן „זשאנדארן" „לעב זא לעב'ניקעס" און „חוראס" זאל ער אויך זיין. נאר סווונדערט מיר, לויט ווי איך האב געהערט מאחורי הפרגוד העלפן און שטיצן אים די רעוויזאניסטן, קאן איך נישט פארשטיין, ווי האלט דאס אויס אידעיש? וואס רעוויזאניסטן זענען, זאל זיין נייע ציוניסטישע ארגאניזאציע, אבער ציוניסטן זענען זיי לכל הדעות. און לויט זיי טאקע, די אמתע שמן-זית-ציוניסטן, און האבן אמאל ענערגיש געארבעט, פאר די ציוניסטישע קרנות. ווי קימען זיי שטיצן א בפירושן אנטי-ציוני, וועלכער איז שטענדיק געווען קעגן אלץ וואס ציוניסטיש איז. גלויבן זיי טאקע, אז צום קרן-תל-חי, וועט ער זיך אנדערש באציען? וועלן זיי זיך נאכער נישט שעמען פאר זיך אליין מיט אזא טאטן? באמת דארפן זיי גיין מיט חברים לדעה, מיט די, וואס זענען זיי נאנטער. ווייסט מען דען מה יולד יום, אז מארגן, איבערמארגן, קאנען זיך די אלטע און די נייע ציוניסטישע ארגאניזאציעס צוזאמענרעדן און סזאל ווערן איין פארטיי. אלענפאלס שטרעבן דאך אי די אלטע, אי די נייע צו איין ציל. עס וואונדערט מיר, אבער איך גלויב, אז דער ערלעכער ציוניסטישער געוויסן וועט זיי דיקטירן אנדערש ווי מען האט מיר אינפארמירט. און טאמער גייט זיי וועגן קאנדידאט, א חבר אויף וועלכן ציונים פון דער אלטער ארגאניזאציע זענען פולשטענדיק מסכים, דארף מען אבער וויסן די קאמבינאציעס, וואס מהאט שוין צוגעטראכט. מען וועט קלויבן אין דער פארוואלטונג דעם שיוער און דער איידעם, דער ציוני-רעוויזיאניסט, וועט לייגן דעם מאנדאט, לויט ווי ער האט מיר אליין געזאגט, לטובת דעם שווער. דאן וועלן זאגן

רעוואָלוציאָניסטן אַריינגעפירט אין גמינע אַזעלכע, וועלכע זענען ווייט, ווייט פון ציוניזם.

איך וואָלט דיר נאָך געשריבן וועגן דער ציוני אייענער ליסטע, נאָר כפי איך בין אַ שטיקל נוגע, ווייל אויך מיר האָט דער יצר-הרע איינגערעדט, און איך בין אויך כלומרשט אַ קאַנדידאַט לא עליכם. אָפּנים איך געהער נישט צו די גאָר בעסערע מענטשן, וועלכע האָבן גובר געווען דעם יצר-הרע און קאַנדידירן נישט. דעריבער שרייב איך נישט וועגן דער ליסטע.

אָט די גאַנצע וואַל-קאָמעדיע, דער-מאָנט מיר, ווען מיר זענען אַמאָל, פורים, געגאַנגען מיט אַ קוויטל פונם רב ז"ל, נאָך אַ נדבה פאַרשטעלט, סהאָט פונקט אַזוי האַרמאָנירט — ווי די הייַנטיקע קאַנדידאַטן, געדענקסטו אַ רב, מיט אַ פלאַקסענע באָרד, אַ זשאַנדאַר, אַ שדכן מיט אַ פאַראַסאָל, אַ פעלדפעבעל, אַ גימנאַזיסט, אַ ציגיינער און נאָך אַזעל-כע פיגורן האָבן מיר פאַרגעשטעלט לויט די מלבושים, וואָס מיר האָבן גע-קריגן געבאָרגט. דער צוזאַמענשטעל פון די הייַנטיקע קאַנדידאַטן אונזערע צו דער קהלה, קומען מיר אויך אַזוי פאָר. ספעלט נאָר צום קאָמפּלעט אַ פאַרשטעלטער רב, אַן אמת'ער אוראי...

נו, לאָמיר דיר שוין אויפהערן דולן דעם קאָפּ מיט די וואַלן. איך מיין, אַז אויך דו דאַרפסט האָבן אַ רויקן קאָפּ אויף זונטאָג „למען תשכיל את כל אשר תעשה".

האָב זשע מיר אַ גוטן שבת און זיי מצליח.

ידידך **אורו.**

די קאַנדידאַטן פון דער ליסטע **4** № גיבן אַ גאַראַנטיע, דאָס אַלע באַדער-פעניש פון היגן צבור וועלן דערליי-דיקט ווערן

שטימט פאַר 4

סיורפּריזן נאָך די פעריעז

אַ איינגענעמען סיורפריז האָבן אָן ספק געהאַט די, וועמען עס האָט אָפּגעגליקט דעם 27-טן אויגוסט ה. י. בעת דער נאָך פעריען-ציונג פאַר די צעטלען, וועלכע האָבן נישט געווונען אין דער פּערטער קלאַס פון דער פינף און דרייסיקסטער מלוכה-לאָטעריע, און וועמען עס איז נישט אָנערקענט געוואָרן קיין סעריע געווינסן.

דאָס גרעסטע געווינס — צוואַנציק טויזנט זל. — איז געפאַלן אויפן נומער 88.636. די אייגנטימערס פון דעם לאָס זענען לאָדזשער איינוווינער.

איינגיכן, ווייל שוין דעם 9-טן סעפּ-טעמבער, הייבט זיך אָן די ציונג פון דער פערטער קלאַס פון דער זעקס און דרייסיקסטער לאָטעריע. ווי עס איז באַקאַנט, איז דאָס הויפּט געווינס פון דער קלאַס — אַ מיליאָן זל., און חוץ-דעם זענען פאַראַן דרי געווינסן: [illegible] הונדערט טויזנט זל., פיר צו פינף און זיבעציק טויזנט זל., ניין צו פופציק טויזנט זל., און פיל אַנדערע. עס איז אַלזאָ פאַראַן אַ געלעגנהייט צו צוריק-געווינען [illegible]אָר די אַלע פריערדיקע מיסערפאָלגן.

אויסניצן אָט די געלעגנהייט דאַרפן נישט נאָר די, וועלכע האָבן אָנטייל גענומען אין דער שפיל פון די ערשטע דריי קלאַסן, נאָר אויך, וועלכע זענען געווען פאַרנומען שוין מיט די וואַקאַצ-יעס און אורלאַפן, און האָבן פאַרגעסן וועגן די שאַנסן, וועלכע עס גיט זיי די מלוכה-לאָטעריע. זאָלן זיי יעצט גיין אין קאָלעקטור און קויפן אַ לאָס, ווייל עס קען לייכט מעגלעך זיין, אַז די פאָר-טונע וועט גראָד צו זיי אַ שמייכל טאָן.

מען דאַרף אָבער נישט אָפּלייגן, ווייל עס איז שוין פאַרבליבן ווייניק צייט.

---

6 וואָס אַלע דאַרפן וויסן וועגן די קהלה-וואַלן 6

אַ ז: האַנטערקער, אַרבעטער, פאָלקס-מענטשן און בכלל יעדער אָרעמער ייד, דאַרף שטימען נאָר פאַר דער האַנטווערקער-ליסטע № 6.

דערפאַר: ווייל די קאַנדידאַטן פון דער ליסטע № 6, זענען איבער-געגעבענע פריינט און טרייע פאַרטייטיקער פון אַלע האַנטווערקער און אָרעמע פאָלקס-מענטשן.

צוליב דעם: זאָל זיך קיינער נישט לאָזן פאַרפירן און נישט לאָזן אויס-נאַרן זיין שטים מיט פאַלשע דעמאַגאָגישע הבטחות, ווייל נאָר די פאָרשטייער פון דער האַנטווערקער-ליסטע № 6, גייען אין דער קהלה מיטן לאָזונג, צו אַנטוויקלען אַ ברייט-פאַרצווייגטע הילף-אַקציע לטובת דעם אָרעמען האַנטווער-קער, אַרבעטס-מענטש און יעדן אָרעמען ייד.

דערפאַר: קיין איין שטים פאַר אַן אַנדער ליסטע!

אַלע האַנטווערקער, אַלע אָרעמע פאָלקס-מענטשן דאַרפן אין זייער אייגענעם אינטערעס, שטימען זונטאָג דעם 6-טן סעפּטעמבער אויף זייער אייגענער ליסטע אויף דער האַנטווערקער-ליסטע № 6

„A L B A"

דעמאָנסטרירט ביז מאָנטאָג דעם 7-טן ה. מ. צוויי פילמען צוזאַמען:

1. דעם באַרימטן סאָוויעטישן פילם א. נ.

„דער גרויסער כשוף-מאַכער"

2. די פוילישע קאָמעדיע א. נ.:

„100 מעטער ליבע"

פון מיטוואָך:

„דאָס פאַמיליע-לעבן אויפן שייד-וועג"

---

1 אַלע ווירטשאַפטלער שטימען פאַר די ליסטע № 1 1

Kino Dźw. „T Ę C Z A"

דעמאָנסטרירט דעם פּיו"ם איבער פילמען

„K O E N I G S M A R K"

מיט **עליזאַ לאַנדי** אין דער הויפּט-ראָל

פון מאָנטאָג:

„מיר גייען נאָך גליק"

Kino „ŚWIATOWID"

פּרעזענטירט דעם פּראַכטפולן פילם א. נ.:

„די בלויע פויגל"

פון מאָנטאָג:

„ד י פ אַ ר ש ע מ ט ע"

---

2 אַלע ביאַלער סוחרים שטימען נאָר פאַר דעם פרעזעס פון סוחרים-פאַריין ה' פנחס נאַרטמאַן 2

דאַנקזאַגונג.

די קאָמיטעט פון „בית-לחם", דאַנקט [illegible] ה' **מנחם פינקעל-שטיין** פאַר זיין נדבה, אַ זאַק מעל לטובת די אָרעמע הונגעריקע יידן אין ביאַלע, וועלכע ער האָט מנדב געווען, לזכרון פון זיין פאַרשטאָרבענעם פאָטער **משה נ"ע** ע"ה צום ערשטן יאָרצייט-טאָג פון זיין טויט.

קאָמיטעט פון „בית-לחם" אין ביאַל'ע פּאָדל.

פראַדל און ה' **משה קאַלינקאַ!**

אויף אייער נייעם לעבנס-וועג נעמט צו אונזערע האַרציקסטע ווונטשן

שוו. יאַקובאָוויטש, שוו. שטיינגאַרט.

אַנטשולדיקונג.

דערמיט, בעט איך עפנטלעך אַנטשול-דיקונג ביים ח' **ש. לערנער** פאַר מיין דראַסטישע באַליידיקונג לגבי אים.

מיט אַכטונג
מ. געלענבערג.

אַ האַרציקן מזל-טוב און אַ גרינגע דערציונג ווינטשן מיר אונזער ברודער און שוועגערין

משה און **פריידל שאָר**

צו זייערע ניי-געבוירענע צוויי אינגעלעך

איטשע, מרים שאָר און קינדער.

מאַניע און **משה!**

צום געבורט פון אייערע צוויי יינגעלעך ווינטשן מיר אייך אַ האַרציקן מזל-טוב און די קינדערלעך אַ געזונטע און גרינגע דערציונג

מאַניע, משה.

פאַמיליע שאָר!

צום געבורט פון אייערע ז ו נ ע ל ע ך די האַרציקסטע ווונטשן די קינדערלעך — אַ גרינגע דערציונג

הערשל מאַן און פאַמיליע.

דער **פאַמיליע שאָר!**

צום געבורט פון זייערע ז י נ ע ל ע ך ווינטש איך אַ האַרציקן מז"ט די קינדער — אַ גרינגע דערציונג

ג. קילמאַן.

אין גרויסן צער צוליבן פריצייטיקן טויט פון **ישראל ליוועראַנט**

דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל די אין טרויער-פאַרבליבענע פרוי, קינד און פאַמיליע ליוועראַנט

חיה און ישראל גאָלדשטיין.

אונזער גוטן פריינט זלמן ליוועראַנט דריקן מיר אויס מיטגעפיל צוליבן טויט פון זיין זון **ישראל** נ"ע

אשר פייגענבוים און פאַמיליע.

אנו משתתפים בצערם העמוק של משפחות ליווראַנט ודזשיענטשאַל באסונם שקרה להם במות עליהם בעלה, בנו אחיהם וחתנם **ישראל** נ"ע שנקטף בדמי ימיו

המקום ינחם אותם בתוך שאצו"י

משפחת מיגדאַל.

משתתפים אנו בצער העמוק של משפחת ליורנט לאסונם שקרה להם למות עליהם **ישראל** החביב נ"ע

המקום ינחם אותם בתוך שאצו"י

חיים לייב איידלשטיין ורעיתו

אונזער טיפסטן מיטגעפיל דריקן מיר אויס דער פאַמיליע ליוועראַנט צוליבן טויט פון זייער **זון** און **ברודער**

לאה און אברהם נוכאָוויטש.

אונזער טיפסטן מיטגעפיל דער פרוי ליוועראַנט און טעכטערל צוליבן טויט פון זייער הייס-געליבטן

מאַן און פאָטער

פאַמיליע קעלמאַנזאָן.

דער פאַמיליע ליוועראַנט צו זייער אומגליק — אויסדריקן פון טיפסטן מיטגעפיל

נחמן זובערמאַן און פרוי.

עזריאל זובערמאַן.

די פאַמיליעס ליוועראַנט און דזיענציאָל צוליבן פריצייטיקן טויט פון זייער

י ש ר א ל

מאַניע און חיים מאַסטבוים

ברכה און מנחם פינקעלשטיין

פאַמיליעס ליוועראַנט!

מיר טיילן זיך אין אייער צער.

משה מאָרגנשטערן און פרוי.

די פאַמיליעס ליוועראַנט צוליבן טויט פון זייער הייסגעליבטן **מאַן, פאָטער, זון, ברודער** דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל

י. קאַמלעט און פאַמיליע.

ב נ י מ ן!

מיין טיפסטן מיטגעפיל דיר, צוליבן טויט פון דיין ברודער

י ש ר א ל

ווי געטרייסט!

י. האַכמאַן.

---

2 **אַלע זענען מסכים, אַז דער ריכטיקסטער קאַנדידאַט צו דער ביאַלער קהלה — איז ה' פנחס נאַרטמאַן** 2

Redaktor - wydawca: Chaim D. Miodek. Druk. „Express", Biała-Podlaska, Piłsudskiego 6.